

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Сарлы авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

Сарлы авылы

№25

16 апрель, 2021 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекендә инициатив проектларны күрсәтү, керту, тикшерү һәм карау тәртибен раслау турында

2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль законның 26.1 статьясы нигезендә

Сарлы авыл жирлеге карап итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекендә инициатив проектларны күрсәтү, керту, тикшерү һәм карау тәртибен расларга.

2. Элеге каарны «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында» урнаштыру юлы белән түбәндәге веб-адрес буенча иғълан итәргә: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Азнакай муниципаль районының Интернет-телекоммуникация чөлтәрендәге рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштырырга: <http://aznakayevo.tatarstan.ru>.

3. Элеге каарның үтәлешен контролльдә тотуны законлылык, хокук тәртибе, депутат этикасы һәм жирле үзидарә мәсьәләләре буенча дайими комиссиягә йөкләргә.

Рәис

М.Р.Шәрипов

Татарстан Республикасы
Азнакай муниципаль районы
Сарлы авыл жирлеге Советы
каарына күшүмтә
16.04.2021 №25

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районнының «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекендә инициатив проектларны күрсәтү, керту, тикшерү һәм карау тәртибе

1 Бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 Статья . Әлеге тәртипне жайга салу предметы

1. Әлеге Тәртип «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районнының «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке уставы нигезендә инициатив проектларны күрсәтүгә, кертугә, карауга, карауга, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуға бәйле барлыкка килә торган мөнәсәбәтләрне жайга сала.

2. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансферлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен күрсәтелә торган инициатив проектларны керту, тикшерү, карау һәм сайлап алу белән бәйле мөнәсәбәтләргә әлеге Тәртипнен нигезләмәләре, Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукий акты белән башкасы каралмаган булса һәм алар нигезендә Сарлы авыл жирлеге Советының кабул ителгән каарлары белән кулланылмый.

2 Статья . Инициативалы проектлар

1. Инициатив проект дигэндә әлеге Тәртиптә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә аларны хәл итү хокуки жирле үзидарә органнарына бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районнының «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекендә яшәүчеләрнең муниципаль берәмлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру турындагы тәкъдиме аңлашыла.

2. Инициативалы проект үз эченә түбәндәгә мәгълүматларны алышра тиеш:

1) муниципаль берәмлек халкы өчен яисә аның бер өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвиrlау;

2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвиrlау;

4) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәклे чыгымнарны алдан исәпләү;

5) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынган затларның планлаштырылган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яки) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен бу акчаларны, инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, файдалану күздә тотылган очракта, муниципаль берәмлек бюджеты акчалары күләменә күрсәтү;

8) әлеге Тәртипнең 3 статьясы нигезендә муниципаль берәмлек территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешен күрсәтү;

3. Инициативалы проект үз эченә әлеге статьяның 2 өлешендә каралган белешмәләр алган, инициатор каары буенча график һәм (яки) таблица материаллары күшүлүрга мөмкин. Проектны тасвирлауның һәм аны тутыруның якынча рәвеше Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Сарлы авыл жирлеге башкарма комитеты (алга таба - Башкарма комитет) тарафыннан раслана.

3 Статья. Инициативалы проектлар халық мәнфәгатьләрендә тормышка ашырыла ала торган территорияне билгеләү

1. Инициативалы проектлар муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә, шулай ук түбәндәге территорияләрдә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә тормышка ашырылырга мөмкин:

1) күпфатирлы йортның подъезды;

2) күпфатирлы йорт;

3) күп фатирлы йортлар һәм (яки) торак йортлар төркеме (шул исәптән урам, квартал яки планлаштыру структурасының башка элементы);

4) торак микрорайон;

5) торак микрорайоннар төркеме;

6) торак пункт;

7) торак пунктлар төркеме.

2. Жирле әһәмияттәге аерым мәсьәләләрне (жирле үзидарә органнарына хәл итү хокуку бирелгән башка мәсьәләләрне) хәл итү буенча инициативалы проектларны гамәлгә ашыру һәм (яисә) аерым муниципаль программалар чараларын үтәү максатларында Башкарма комитет каары (шул исәптән муниципаль программаны раслау турындагы каар) белән муниципаль берәмлек территориясен бер өлешкә бүлү каралырга мөмкин. Күрсәтелгән очракта инициативалы проектлар муниципаль берәмлек территориясенең тиешле өлеше чикләрендә тәкъдим ителә, тикшерелә һәм гамәлгә ашырыла.

2 Бүлек. Инициативалы проектларны тәкъдим итү һәм фикер алышу

4 Статья. Проектның инициаторлары

1. Инициативалы проектны кертү турындагы инициатива белән

чыгыш ясарга хокуклы:

1) уналты яшкә житкән hәм муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданнан торган инициатив төркем (алга таба-инициатив төркем);

2) территориаль ижтимагый үзидарә органнары;

3) иске авыл жирлеге;

4) жирле ижтимагый берләшмәләр яисә ижтимагый берләшмәләрнең жирле бүлекчәләре, башлангыч профсоюз оешмалары, торак милекчеләре ширкәтләре, бакчачылык hәм яшелчәчелек коммерцияле булмаган ширкәтләре.

2. Элеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән затлар (алга таба-проект инициаторлары):

1) инициативалы проект әзерлиләр;

2) инициативалы проект турында фикер алышуны оештыралар яисә элеге бүлек нигезләмәләре нигезендә инициативалы проектка ярдәм итү турындагы мәсьәлә буенча гражданнарның фикерен ачыклауны тәэмин итәләр;

3) Башкарма комитетка инициативалы проект кертәләр;

4) инициативалы проектны гамәлгә ашыруны тикшерүдә катнашалар;

5) муниципаль берәмлекнең элеге Тәртиптә hәм аның нигезендә кабул ителгән башка норматив хокукий актларында билгеләнгән башка хокукларны гамәлгә ашыралар hәм вазыйфаларны үтиләр.

3. Инициатив төркем төзү hәм аның элеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча каарлар кабул итүе беркетмә белән рәсмиләштерелә.

4. Элеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча каарлар территориаль ижтимагый үзидарә органнары булган проект инициаторлары тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә уставы нигезендә кабул ителә.

5. Элеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча каарлар Ижтимагый берләшмәләр булган проект инициаторлары тарафыннан аларны гамәлгә кую документлары нигезендә кабул ителә.

5 Статья. Инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау

1. Инициативалы проект муниципаль берәмлек халкы яисә аның бер өлешендә яшәүчеләр тарафыннан якланырга тиеш, алар мәнфәгатьләрендә инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Проект инициаторы гражданнарның инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча фикерен түбәндәге формаларда ачыклауны оештыра:

1) гражданнар жыенында инициативалы проектны карау;

2) Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә инициатив проектны карау, шул исәптән гражданнар жыелышында яки конференциясендә;

- 3) гражданнары сораштыру үткөрү;
- 4) инициативалы проектка ярдем итү өчен гражданнар имзаларын жюю.

3. Проект инициаторы инициативалы проектка ярдем итү мәсъәләсө буенча гражданнарың фикерен ачыклауның берничә формасыннан файдалану турында карап кабул итәргә хокуклы.

6 Статья. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсъәләләре буенча гражданнар жыелышы

1. Инициативалы проектны тәкъдим итү мәсъәләләре буенча гражданнар жыелышы (алга таба - жыелыш) проект инициаторы карапы белән билгеләнә һәм үткәрелә.

2. Жыелыш муниципаль берәмлек территориясе өлешендә үткәрелә, анда яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә инициатив проектны гамәлгә ашыру планлаштырыла. Әгәр дә бу проектны гамәлгә ашыру муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә планлаштырыла икән, Муниципаль берәмлек территориясенең төрле өлешләрендә берничә жыелыш үткәрелергә мөмкин.

3. Жыелышта унтугыз яшькә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләр катнаша ала.

4. Жыелыш үткәрелергә мөмкин:

1) көндезге формада-көн тәртибендәге мәсъәләләр буенча фикер алышу һәм тавышка куелган мәсъәләләр буенча каарлар кабул итү өчен халыкның уртак булу рәвешендә;

2) көндезге-чittән торып-көн тәртибендәге мәсъәләләрне карап тикшерү һәм тавышка куелган мәсъәләләр буенча каарлар кабул итү мөмкинлеген, шулай ук жыелыш үткәрү турындагы хәбәрдә күрсәтелгән урынга яисә адрес буенча халык каарларын билгеләнгән вакытка тапшыру мөмкинлеген күздә тоткан формада.

5. Бер жыелышта берничә инициативалы проектны карау мөмкин. Элеге очракта жыелышны оештыру һәм үткәрү буенча хокуклар һәм бурычлар проектлар инициаторлары белән бергә гамәлгә ашырыла.

6. Жыелыш үткәрү, документлар әзерләү һәм жибәрү буенча чыгымнары проект инициаторы башкара.

7. Башкарма комитет проект инициаторына жыелышны үткәрүдә ярдем итә, шул исәптән аны үткәрү өчен бушлай бина бирә.

8. Жыелыш муниципаль берәмлек, тулаем муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче халыкның яртысыннан да ким булмаган өлешен тәшкил итүче катнашучылар арасында хокуклы дип санала.

7 Статья. Жыелышка әзерлек

1. Жыелыш үткәрү турында проект инициаторының карапында күрсәтелә:

1) фикер алышу өчен жыелыш үткәрелә торган инициативалы проект;

2) жыелышны үткәрү формасы (көндезге яки көндезге-чittән

торып);

3) жыелышның көн тәртибе, ә жыелышны көндезге-читтән торып уздыру очрагында-халыкның тавыш бирүләрен уздыру планлаштырыла торган мәсъәләләр;

4) жыелышны уздыру датасы, вакыты, урыны, ә жыелышны көндезге-читтән торып уздыру очрагында – шулай ук тавышка куелган мәсъәләләр буенча халык каарларын кабул итуне тәмамлау датасы һәм мондый каарлар тапшырылырга тиешле урын яисә адрес;

5) жыелышны көндезге формада уздырыла торган жыелышта катнашучылар йә жыелышны көн тәртибендәгә мәсъәләләр буенча фикер алышуларда катнашучыларның фаразланыла торган саны, жыелышны көндезге-читтән торып уздыру очрагында;

6) жыелыш үткәрелә торган территориядә яшәүчеләргә аны үткәрү турында хәбәр иту ысууллары.

2. Проект инициаторы Башкарма комитетка жыелышны үткәрү турында 10 көннән дә соңга калмыйча язма хәбәр жибәрә.

3. Жыелыш үткәрү турында хәбәрнамәдә курсәтелә:

1) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилиясе, исемнәре, атасының исеме, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктнының исеме, исеме, чара проектының башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны);

2) әлеге статьяның 1 өлешендә каралган белешмәләр;

3) жыелышны оештыру һәм үткәрү буенча курсәтмә функцияләр башкарырга вәкаләтле затларның фамилияләре, исемнәре, телефон номерлары.

4) жыелышны үткәрудә ярдәм итү, шул исәптән жыелышны үткәрү өчен бина бирү (жыелышны көндезге-читтән торып үткәрү очрагында көндезге фикер алышу) турында үтенеч.

4. Жыелышны үткәрү турында белдерү проектның инициаторы һәм аны оештыру һәм үткәрү буенча боеру функцияләрен башкарырга вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана. Инициатив төркем исеменнән жыелышны үткәрү турында хәбәрнамә инициатив төркем тарафыннан аны оештыру һәм үткәрү буенча боеру функцияләрен үтәргә вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана.

5. Жыелышны үткәрү өчен бина бирү турындагы үтенеч булганда, Башкарма комитет хәбәрнамә кергән көннән өч көн эчендә проект инициаторына үткәрү өчен бина бирү мөмкинлеге турында хәбәр итә яки жыелышны үткәрү урынын һәм (яки) датасын һәм вакытын үзгәртергә тәкъдим итә. Проект инициаторы әлеге тәкъдим алынганнан соң өч көн эчендә жыелышны үткәрү урынын һәм (яки) вакытын үзгәртүгә ризалык яки ризалашмау турында хәбәр итәргә тиеш.

6. Башкарма комитет жыелышны үткәрү, шул исәптән инициативалы проект белән танышу тәртибе турында мәгълүматларны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәгә муниципаль берәмлекнәң рәсми сайтында урнаштыра»:

1) жыелыш үткәрү турында хәбәрнамә кергән көннән өч көн эчендә;

2) проект инициаторының жыелыш үткөрү урынын һәм (яисә) датасын һәм вакытын үзгөртү турындагы тәкъдим белән ризалыгы алынганнан соң ике көннән дә соңга калмыйча (жыелышны көндезге-чittән торып уздырганда).

7. Башкарма комитет, жыелышны үткөрүдә ярдәм итү проекти инициаторына ярдәм итү максатыннан, вәкаләтле вәкил билгеләргә хокуклы. Вәкаләтле вәкилне билгеләү турында Башкарма комитет проект инициаторына алдан хәбәр итә.

8 Статья . Жыелышны көндезге формада үткөрү тәртибе

1. Жыелыш башланганчы проект инициаторы жыелышта катнашкан гражданнарны Башкарма комитет тарафыннан раслана торган форма буенча исемлек төзү белән теркәүне тәэммин итә. Жыелышта катнашкан гражданнар исемлеге жыелыш беркетмәсенең аерылгысыз өлеше булып тора.

2. Жыелышның көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча тавыш бирү тәртибе жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән раслана. Жыелышның көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча каарлар жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Жыелыш проект инициаторы вәкиле тарафыннан ачыла. Жыелышны алыш бару өчен рәис һәм сәркатип сайлана.

4. Рәис жыелышны алыш бара, көн тәртибендәге сорауларны игълан итә, жыелышта катнашучыларга чыгыш ясау өчен сүз бирә, жыелыш тарафыннан кабул ителгән каарларны формалаштыра, аларны тавышка күя, тавыш бирү нәтижәләрен игълан итә.

5. Сәркәтип жыелыш беркетмәсен алыш бара, анда жыелыш тарафыннан кабул ителгән барлык каарлар, алар буенча тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән. Жыелыш беркетмәсенә жыелыш секретаре һәм рәисе кул күя.

6. Жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

- 1) жыелышны үткөрү урыны һәм вакыты;
- 2) жыелышта катнашкан гражданнар саны;
- 3) жыелышның рәисе һәм сәркәтибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- 4) жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлеге;
- 5) көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән каарлар.

9 Статья. Жыелышны көндезге-чittән торып үткөрү тәртибе

1. Жыелышны көн тәртибендәге мәсьәләләрне турыйдан-туры карап тикшерү һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча каарлар кабул итү әлеге Тәртипнең 8 статьясында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Турыйдан-туры фикер алышуда катнашмаган затлар жыелышны үткөрү турында хәбәрдә күрсәтелгән, тавышка куелган мәсьәләләр буенча каарның язма рәвешендә рәсмиләштерелгән урынга яки адрес буенча жибәрергә хокуклы.

3. Көндезге-чittән торып үткәрелә торган жыелышта

катнашучылар булып, турыдан-туры фикер алышуда катнашкан затлар, шулай ук каарлар кабул итү тәмамланганчы алынган затлар санала.

4. Тавыш бирү нәтижәләре беркетмә рәвешендә формалаштырыла һәм сайтта мондый тавыш бирү тәмамланғаннан соң бер көн эчендә урнаштырыла. Расланған тавыш бирү беркетмәсе Башкарма комитет проект инициаторына аларны формалаштырганнан соң өч көн эчендә жибәрә. Күрсәтелгән беркетмә жыелыш беркетмәсенең аерылғысыз өлеше булып тора.

5. Тавыш бирүне уздырганда жыелышта катнашучы һәр кешенең "персональ мәгълүматлар турында" Федераль законның 9 статьясында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә торган шәхси мәгълүматларны эшкәртүгә ризалығы алынырга тиеш.

6. Сораштыру юлы белән тавыш бирү тәмамланғаннан соң, сәркатип жыелыш беркетмәсен өзерли, аңа секретарь һәм жыелыш рәисе кул куя.

7. Көндезге-читтән торып уздырыла торган жыелыш беркетмәсенең күрсәтелә:

- 1) көндезге фикер алышу урыны һәм вакыты;
- 2) читтән торып тавыш бирү ысулы, аның башлану һәм тәмамлану датасы һәм вакыты;
- 3) жыелышта катнашкан гражданнар саны;
- 4) жыелышның рәисе һәм сәркәтибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- 5) жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлеге, турыдан-туры фикер алышуларда;
- 6) көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән каарлар һәм алар буенча тавыш бирү нәтижәләре.

10 Статья. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясен үткәрү

1. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотылган 16 яшькә житкән кешеләр саны 1000 кешедән артып китсә, инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе (алга таба - конференция) үткәрелергә мөмкин.

2. Конференция әлеге Тәртипнең 6-9 статьяларында билгеләнгән тәртиптә, әлеге статьяда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

3. Конференцияне үткәрү турында проект инициаторы Каарында, әлеге Тәртипнең 7 статьясындагы 1 өлешендә каралган нигезләмәләр белән беррәттән, күрсәтелергә тиеш:

1) 16 яшькә житкән 100 кешедән 1 делегаттан да ким булмаган делегатлар сайлау өчен вәкиллек нормасы;

2) делегатлар сайлау өчен жыелышлар үткәрү вакыты һәм тәртибе.

4. Конференция беркетмәсенең аерылғысыз өлеше булып делегатлар сайлау турында жыелышлар беркетмәләре тора.

11 Статья. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю

1. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю (алга таба - имзалар жыю) проектның инициаторы булып тора.

2. Инициативалы проектларга ярдәм йөзеннән имзалар саны, инициатив төркем әгъзалары имзаларын да кертер, 15 кеше тәшкил итәргә тиеш.

3. Имзалар жыю киләсе тәртиптә башкарыла:

1) имза аларны кул кую кәгазенә керту юлы белән жыела, аның формасы Башкарма комитет тарафыннан раслана;

2) имза кәгазендә инициатив проект күрсәтелә, аңа ярдәм йөзеннән имза жыю гамәлгә ашырыла;

3) подписка кәгазендә яшәүченең имzasы hәм аны керту датасы куела. Имза hәм датасын, аны керту кешесе куя үз кулы белән. Имза кую кәгазендә куела торган кулланучы турында белешмәләр, имзалар жыючы зат үтенече буенча, кул кую кәгазенә кертелергә мөмкин. Элеге мәгълүматлар кульязма ысул белән генә кертелә, шул ук вакытта карандашны куллану рөхсәт ителми;

4) яшәүче бер үк инициативалы проектны хуплауга бер генә тапкыр имза куярга хокуклы;

5) hәр язылу кәгазе проект инициаторы вәкиленең имзалары белән расланырга тиеш. Имза салу кәгазе тәмамланганда, имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле үз фамилиясен, исемен hәм атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын үз кулы белән күрсәтә, шулай ук үз имzasын hәм аны керту датасын куя;

6) имзалар жыйганда култамга кәгазен шәхси hәм эйләнеш яғында тутыру рөхсәт ителә. Шул ук вакытта яклар имзаларның бердәм нумерациясе булган, ә имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле турында таныклыклар кул кую кәгазенең икенче яғында турыдан-туры яшәүченең соңғы имзасыннан соң куела;

7) имзалар жыйганда hәр кешенең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә "персональ мәгълүматлар турында" Федераль законның 9 статьясында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә торган ризалыгы алынырга тиеш.

12 Статья. Элеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарың фикерләрен ачыклау өчен сораштыру үткәрү

1. Элеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнар фикерен ачыклау өчен (алга таба-сораштыру) муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча үткәрелә, аларда түбәндәгә очракларда инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә:

1) инициативалы проектны тулаем муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә;

2) инициативалы проектны муниципаль берәмлекнең саны 1000 кешедән артып киткән өлешендә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә гамәлгә

ашыру тәкъдим ителә.

2. Сораштыру билгеләү өчен проект инициаторы муниципаль берәмлек советына гариза жибәрә, анда қурсәтелә:

1) инициативалы проект, аңа карата сораштыру уздырырга тәкъдим ителә;

2) проект инициаторының тәкъдимнәре:

ә) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары турында;

б) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формалаштыру турында;

в) сораштыру үткәрү методикасы турында;

г) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны турында;

3) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасы, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны).

3. Эгәр проектның инициаторы инициатив төркем булса, гариза инициатив төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзалана. Эгәр проектның инициаторы булып әлеге Тәртипнең 4 статьясындагы 1 өлешенде құрсәтелгән башка затлар торса, гаризага проект инициаторының вәкаләтле заты һәм инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган кимендә 10 муниципаль берәмлек кешесе имза сала. Бу очракта гаризада шулай ук гаризага (фамилияләренә, исемнәренә, атасының исемнәренә, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләргә) күл куйған затлар турында белешмәләр құрсәтелә.

4. Муниципаль берәмлек Советы гариза көргөн көннән 30 көннән дә соңға калмыйча аны карый һәм сораштыру билгеләү яки сораштыру билгеләүдән баш тарту турында Карап кабул итә.

5. Эгәр хокук болулар инициативаны тәкъдим итүдә катнашкан муниципаль берәмлек халкының ихтыяр белдерүе нәтижәләрен дөрес итеп билгеләргә мөмкинлек бирмәсә, сораштыру үткәрү турындагы инициативаны тәкъдим итүнең әлеге статьяда билгеләнгән тәртибен бозу сораштыру билгеләүдән баш тарту өчен нигез булып тора.

6. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнарны сораштыру муниципаль берәмлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7. Сораштыруда муниципаль берәмлек яки аның өлешенде яшәүчеләр катнаша ала, аларда 16 яшькә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

8. Сораштыру нәтижәләре буенча Башкарма комитет проект инициаторына аларны әзерләгәннән соң 3 эш көненнән дә соңға калмыйча житкәрә.

3 Бүлек. Инициативалы проектларны керту һәм карау

13 статья. Башкарма комитетка инициативалы проектлар керту

1. Инициативалы проект керткәндә Башкарма комитетка

тапшырыла:

1) проектның көгөзьдә һәм электрон формада тасвирламасы, ана график һәм (яки) таблица материаллары күшүлүргө мөмкин;

2) әлеге Нигезләмәнең 4 статьясындагы 4, 5 өлешләре нигезендә инициатив төркем төзү беркетмәсе яисә башка документлар, шулай ук проект инициаторының инициативалы проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда аның исеменән Башкарма комитет белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле затларны билгеләү турындагы карары;

3) жыен, гражданнар жыелышлары яки конференцияләре протоколы, гражданнар арасында сораштыру нәтижәләре һәм (яки) муниципаль берәмлек халкы тарафыннан инициативалы проектны яки аның өлешендә хуплауны раслаучы кул куелган битләр.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә курсәтелгән документлар Башкарма комитетка инициативалы проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда башкарма комитет белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан турыйдан-туры тапшырыла яисә игълан ителгән кыйммәт белән почта аша жибәрелә һәм кертемнәр исемлеге белән жибәрелә.

3. Проектны керту датасы булып, Башкарма комитет тарафыннан әлеге статьяның 1 өлешендә курсәтелгән документларны алу көне тора.

4. Документлар Башкарма Комитетка турыйдан-туры зат, инициативалы проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда башкарма комитет белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан тапшырылса, курсәтелгән затка, Башкарма комитет тарафыннан аларның исемлеген һәм алыну датасын курсәтеп, документлар алу өчен расписка бирелә. Расписка Башкарма комитет тарафыннан документлар кабул ителгән көнне тапшырылырга тиеш.

14 Статья. Инициативалы проектларны карау буенча комиссия

1. Инициативалы проектларны карау буенча Комиссия (алга таба - комиссия) инициативалы проектларның социаль-икътисадый эහэмиятен объектив бәяләү һәм аларны конкурс нигезендә сайлап алу максатында төзелә.

2. Комиссия 6 кешене тәшкил итә.

3. Комиссиянең персональ составы Башкарма комитет карары белән билгеләнә. Комиссия әгъзаларының гомуми саныннан яртысы муниципаль берәмлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә. Комиссия составы комиссия тарафыннан кабул ителә торган каарларларга йогынты ясарга мөмкин булган мәнфәгатьләр каршылыклары барлыкка килү мөмкинлеген төшереп калдыру өчен формалаштырыла.

4. Комиссия комиссия рәисе, комиссия рәисе урынбасары, комиссия секретаре һәм аның эшендә катнашучы комиссия әгъзаларыннан тора.

5. Комиссия рәисе:

1) комиссия эшен оештыра, аның эшчәнлеге белән житәкчелек итә;

2) комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртибе проектын формалаштыра;

3) комиссия әгъзаларына йөклэмәләр бирә;

4) комиссия утырышларында рәислек итә.

6. Конкурс комиссиясе рәисе урынбасары, вакытлыча булмаганда, конкурс комиссиясе рәисе вазыйфаларын башкара.

7. Комиссия секретаре:

1) комиссия эшчәнлеген мәгълүмати һәм документлар белән тәэмин итүне, шул исәптән комиссия утырышына әзерлекне гамәлгә ашыра;

2) комиссия әгъзаларына, проект инициаторларына һәм комиссия утырышына чакырылган башка затларга комиссиянең чираттагы утырышын үткәру датасы, урыны һәм комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртибе турында хәбәр итә;

3) комиссия утырышлары беркетмәләрен алыш бара.

8. Комиссия әгъзасы:

1) комиссия эшендә, шул исәптән комиссия утырышларында катнаша;

2) комиссия эше мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр кертә;

3) комиссия утырышларында карала торган документлар һәм материаллар белән таныша;

4) комиссия утырышында катнашучыларга сораулар бирә;

5) комиссия утырышларында тавыш бирә.

9. Комиссия эшенең төп формасы-утырышлар.

10. Комиссия утырышы анда аның әгъзаларының яртысыннан да ким булмаган өлеше булган очракта хокуклы дип санала.

11. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә комиссия тарафыннан инициативалы проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителә. Проект инициативасын карау планлаштырыла торган комиссия утырышы турында проектны башлап жибәрүчеләргә аны үткәру көненә кадәр биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

12. Проект турында фикер алышу һәм комиссия тарафыннан каарлар кабул итү проект инициаторы һәм башка чакырылган затлар катнашыннан башка башкарыла.

13. Комиссия каары утырышта катнашучылар саныннан күпчелек тавыш белән ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда комиссия утырышында рәислек итүче тавышы хәлиткеч булып тора.

14. Комиссия әгъзалары каарлар кабул итү турындагы мәсьәләләр буенча фикер алышканда тигез хокукларга ия.

15. Комиссия тарафыннан кабул ителгән каар белән килешмәгән очракта, комиссия әгъзасы Комиссия утырышы беркетмәсенә кертелергә тиешле язма рәвештә үзенең аерым фикерен бәян итәргә хокуклы.

16. Комиссия утырышы нәтижәләре буенча беркетмә төzelә, ул комиссия утырышында рәислек итүче, комиссия секретаре һәм аның утырышында катнашкан комиссия әгъзалары тарафыннан комиссия

утырышы уздырылғаннан соң өч әш көне эчендә имзалана.

17. Комиссия секретаре, комиссия утырышы беркетмәсенә кул куелған көннән соң килүче әш көненнән дә соңға калмыйча, аны муниципаль берәмлек башлыгына жибәрә.

18. Комиссия эшчөнлеген оештыру-техник яктан тәэммин итүне Башкарма комитет башкара.

15 Статья. Башкарма комитет тарафыннан инициативалы проектны карау тәртибе

1. Инициативалы проект Башкарма комитет тарафыннан кертелгәннән соң 30 көн эчендә карала.

2. Инициативалы проектны Башкарма комитетка керту турындагы мәгълүмат муниципаль берәмлекнең мәгълүмат стендларында һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәге рәсми сайтында инициативалы проект кертелгәннән соң өч әш көне эчендә бастырылырга тиеш һәм әлеге Тәртипнең 2 статьясындагы 2 өлешендә күрсәтелгән белешмәләр, шулай ук проект инициаторлары турында булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар Башкарма комитетка үз искәрмәләрен һәм инициатив проект буенча тәкъдимнәрен бирү мөмкинлеге турында, аларны тәкъдим итү вакыты күрсәтелеп хәбәр ителә.

3. Инициативалы проект буенча искәрмәләр һәм тәкъдимнәр бирү вакыты жиде әш көне тәшкил итә. Үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен 16 яшькә житкән муниципаль берәмлек халкы жибәрергә хокуклы. Искәрмәләр һәм тәкъдимнәр Башкарма комитетка яшәүче тарафыннан турыдан-туры тапшырыла яисә почта аша жибәрелә.

4. Инициативалы проект буенча искәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне гомумиләштерүне комиссия башкара.

5. Инициативалы проектны карау нәтижәләре буенча комиссия муниципаль берәмлек башлыгына әлеге статьяның 7 өлешендә күрсәтелгән каарларның берсен кабул итәргә тәкъдим итә. Комиссия каарында шулай ук проектны эшләп бетерү буенча тәкъдимнәр дә булырга мөмкин.

Әгәр Башкарма комитетка берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемалар эчтәлеге буенча охшаш проблемаларны тасвирлау белән, комиссия муниципаль берәмлек башлыгына конкурс нигезендә сайлап алуны оештырырга тәкъдим итә.

6. Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 16 статьясы нигезендә оештырыла. Конкурс сайлап алуын үткәрү турында белдерү проект инициаторларына тиешле каар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңға калмыйча жибәрелә.

7. Комиссия тәкъдимнәрен исәпкә алыш яки конкурс нәтижәләре буенча муниципаль берәмлек башлыгы түбәндәге каарларның берсен кабул итә:

1) инициативалы проектны хупларга һәм муниципаль берәмлек бюджеты турындагы каарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә муниципаль берәмлек бюджеты проектын төзү һәм карау

(муниципаль берәмлек бюджеты турындағы каарга үзгәрешләр керту тәртибе нигезендә тиешле максатларга һәм (яисә) муниципаль берәмлек бюджеты турындағы каарда кааралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә муниципаль берәмлек бюджеты проектын төзү һәм карау тәртибе нигезендә эшне дәвам итәрг.);

2) инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту һәм инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проект инициаторларына кире кайтарырга.

8. Муниципаль берәмлек башлыгы инициативалы проектка ярдәм күрсәтүдән баш тарту турында түбәндәге очракларның берсенде каар кабул итә:

1) инициативалы проектны керту һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициативалы проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, муниципаль берәмлек уставы таләпләренә туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарында кирәkle вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициативалы проектны гамәлгә аширу мөмкинлеге булмау;

4) инициативалы түләүләр булмаган инициатив проектны гамәлгә аширу өчен кирәк булган акчалар күләмендә муниципаль берәмлек бюджеты акчалары булмау;

5) инициативалы проектта тасвиrlangan проблеманы нәтижәлерәк хәл итү мөмкинлеге булу;

6) конкурс сайлап алуын узмаган инициативалы проектны тану.

9. Проектны карау нәтижәләре буенча каар проект инициаторына кабул ителгән көннән соң өч көннән дә соңга калмыча жибәрелә.

10. Башкарма комитет әлеге статьяның 8 өлешендәгэ 5 пунктында кааралган очракта, проект инициаторларына инициативалы проектны бергәләп эшләп бетерергә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең яки дәүләт органының жирле үзидарә органына аларның компетенциясе нигезендә тәкъдим итәргә тиеш. Проектны эшләп бетерү өчен комиссия комиссия әгъзалары, Башкарма комитет вәкилләре, проект инициаторы вәкилләре арасыннан эшче төркем төзи, шулай ук проектны эшләп бетерү вакытын билгели. Эшләп бетерелгән инициативалы проект комиссия тарафыннан әлеге Тәртипнең 14 статьясы һәм әлеге статья нигезендә карала.

16 статья. Инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу

1. Конкурс сайлап алуны комиссия башкара.

2. Конкурс сайлап алу критерияләре булып тора:

1) халыкның инициативалы проект хәл итүгә юнәлдерелгән проблемаларны билгеләүдә һәм аны тормышка ашируда катнашуы дәрәҗәсе;

2) инициативалы проектны гамәлгә ашырудан социаль нәтижәлелек.

3. Конкурс сайлап алу критерийлары, аларның әһәмияте, аларга тиешле баллар һәм үлчәү коэффициентлары әлеге Тәртипкә күшымтада (алга таба - критерийлар) билгеләнгән.

4. Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 14 статьясы нигезендә үткәрелә торган комиссия утырышында башкарыла.

5. Комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узган инициативалы проектларны ачыклау критерийлары нигезендә бәяләүне гамәлгә ашыра.

6. Конкурс нәтижәләре буенча, критерийлар буенча йомгаклау бәясен исәпкә алып, комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган яисә узмаган дип игълан итү турында Карап кабул итә.

7. Конкурс сайлап алын узган инициатив проект (ике, өч инициативалы проект һ.б.) игълан ителә, ул барлык критерийлар буенча максималь суммар балл алган.

17 Статья. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турында Башкарма комитет каары

1. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турында Башкарма комитет каар ышыра.

2. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турындагы каар үз эченә алырга тиеш:

1) инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә барлыкка килергә тиеш булган объектның исеме (адресы яки урыны курсәтелгән) яисә гамәлгә ашыруга инициатив проект жибәрелгән Чараның атамасы;

2) муниципаль берәмлек бюджеты акчаларын тоту юнәлеше (төзелеш, реконструкция, сатып алу, чара (чарапар) һ. б.);

3) инициативалы проектны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган муниципаль берәмлек бюджеты акчаларын баш бүлүченең исеме;

4) заказ бирүче, төзүче исеме;

5) объектның файдалануга тапшыру (сатып алу), чараны (чарапарны) тормышка ашыру вакыты);

6) объектның күз алдында тотылган (чик) бәясен яисә инициатив түләүләр құләмен бүлеп биреп, чараны (чарапарны) үткәрүгә чараларның ин чик құләме;

7) объектның фаразланган (чик) бәясен яки инициатив түләүләр құләмен бүлеп биреп, чараны (чарапарны) үткәрүгә чараларның ин чик құләмен гамәлгә ашыру еллары буенча бүлү.

18 статья. «Интернет» мәгълүмат-коммуникация чөлтәрендә инициативалы проект турында мәгълүматны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм урнаштыру тәртибе

1. Башкарма комитетның инициатив проектын карау, инициатив

проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акча средствоарыннан файдалану, милек һәм (яки) аны тормышка ашыруда кызыксынган затларның хезмәт катнашуы турында мәгълүмат муниципаль берәмлекнең мәгълүмат стендларында басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында урнаштырылырга тиеш.

2. Башкарма комитетның инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре турында хисабы муниципаль берәмлекнең мәгълүмат стендларында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң 30 календарь көн эчендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында урнаштырылырга тиеш.

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы «Сарлы авыл жирлеге» муниципаль берәмлекендә инициативалы проектларны керту, фикер алышу һәм карау тәртибенә күшүмтә

Инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу, аларның әһәмияте, аларга туры килә торган баллар һәм авырлык коэффициентлары критерийлары

№ т/б	Конкурс сайлап алу критериясе исеме	Конкурс сайлап алу критериясенең әһәмияте	Саны балл	Авырлык коэффициент
1.	Халыкның инициативалы проект хәл итүгө юнәлдерелгән проблемаларны билгеләүдә һәм аны тормышка ашыруда катнашуы дәрәжәсе			
1.1.	(курсәту чара критерий)	(критерийның әһәмияте курсәтелә)	(тиешле критерийга ирешкәндә бирелә торган баллар саны курсәтелә)	(курсәту авырлык коэффициент өлешиләп берәмлекләр бәйлелек от әһәмияте критерий, барлык авырлык коэффициенты суммасы берәмлек тәшкил итәргә тиеш.)
		(критерийның әһәмияте курсәтелә)	90 балл	
		(критерийның әһәмияте курсәтелә)	80 балл	
2.	Инициативалы проектны гамәлгә ашырудан социаль нәтижәлелек			
2.1.	(курсәту чара критерий)	(критерийның әһәмияте курсәтелә)	(тиешле критерийга ирешкәндә бирелә торган баллар саны курсәтелә)	(курсәту авырлык коэффициент өлешиләп берәмлекләр бәйлелек от әһәмияте критерий, барлык авырлык коэффициенты суммасы берәмлек тәшкил итәргә тиеш.)
		(критерийның әһәмияте курсәтелә)	90 балл	суммасы берәмлек тәшкил итәргә тиеш.)
		(критерийның әһәмияте курсәтелә)	80 балл	